



Ἡ τελευταία ἐπίθεσις κατὰ τοῦ Μπιζανίου

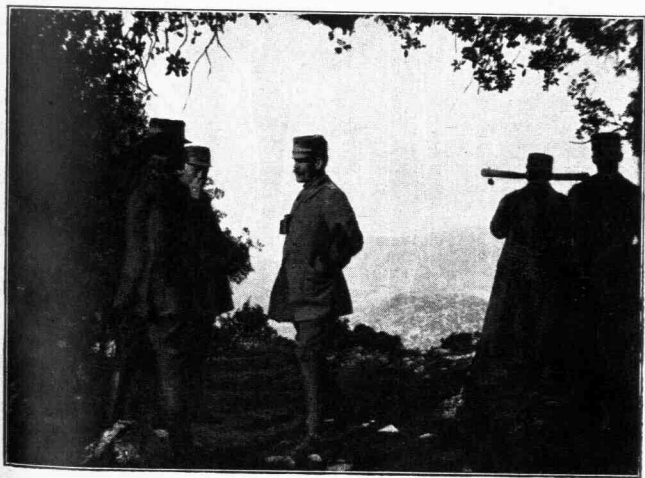
Β΄.—ΤΟ ΜΠΙΖΑΝΙ

ΜΙΑ ἀπὸ τὰς ὥραιότερας ἀλλὰ καὶ τὰς τρομερωτέρας σελίδας τῆς ἱστορίας τοῦ ἐλληνοτουρκικοῦ πολέμου τοῦ 1912-1913 ὑπῆρξεν ἡ πολιορκία καὶ ἡ ἐκπόρθησις τοῦ Μπιζανίου, ἀπαιτή-σασα ποσὸν ὑπομονῆς, ἀντοχῆς καὶ ἡρωϊσμοῦ, τὸ ὁποῖον ἀνεβί-θασε τὸν ἐλληνικὸν στρατὸν εἰς τὸ ὕψος τῶν μεγαλειτέρων καὶ γενναιοτέρων στρατῶν τοῦ κόσμου. Ἡ στρατιωτικὴ ἱστορία τῶν λαῶν τῆς γῆς δὲν παρουσιάζει ἐπιχείρησιν περισσότερον δύσκο-λον, ὑπὸ δυσχερεστέρας συνθήκας καὶ μὲ μεγαλείτερον κίνδυνον.

Μετὰ σειρὰν μαχῶν, τὰς ὁποίας διεξήγαγε μὲ τὴν συνήθη του ὁρμὴν ὁ ἐλληνικὸς στρατός εἰς τὰ στενά τῶν Κουμτζάδων, τὰ Πέντε Πηγάδια καὶ τὸ Γρίμποβον, καὶ μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Ἀγίων Σαράντα, τὸ κύριον σῶμα τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ ἔφθασε πρὸ τῆς σειρᾶς τῶν λόφων τοῦ Μπιζανίου, προστατευόντων τὰ Ἰωάννινα ἀπὸ νότου. Σημειωτέον ὅτι ἡ γεωγραφικὴ θέσις τῆς λο-φοσειρᾶς ταύτης εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ κατάλη-ψις τῶν Ἰωαννίνων ἄνευ προηγουμένης ἐκπορθήσεως τοῦ Μπιζανίου.

Γνωρίζοντες τοῦτο οἱ Τούρκοι εἶχον συγκεντρώσει πρὸ πολλοῦ ὅλην των τὴν προσοχὴν εἰς τὸ Μπιζάνι. Ἀπὸ πέντε ἐτῶν Γερμα-νοὶ μηχανικοὶ εἶχαν ἐφαρμόσει ἐκεῖ ὅλας τὰς τελευταίας τελειο-

ποιήσεις τῆς ὀχυρωματικῆς τέχνης, τοιαύτης, ὥστε δικαίως τὸ Μπιζάνι νὰ θεωρῇται ἀπόρθητον. Τηλεβόλα βαρύτατα καὶ πολυάριθμα ἐκαλύπτοντο ἀπὸ τὰς πτυχὰς τοῦ ἐδάφους, τὸ πεζικὸν δὲ ἐκρύπτετο εἰς τέλεια ὀχυρώματα, ὕψους ἀναστήματος ἀνθρώπου, ἀπὸ τὰ ὅποια οἱ πεζοὶ ἠδύναντο νὰ πυροβολοῦν ὀρθοὶ καὶ ἀνενόχλητοι. Θαῦμα ἐπιστήμης ἦτο ἡ ὀχύρωσις τῶν μερῶν, εἰς τὰ ὅποια ὑπῆρχον πυροβόλα. Ἀποθήκαι τέλειαι καλυπτόμεναι ὑπὸ τοῦ ἐδάφους ἐχρησίμευον διὰ τὰ πυρομαχικά. Ἐξ ἄλλου ὁ δρόμος πρὸς τὰ Ἰωάννινα ἐλεύθερος ἐπέτρεπε τὴν ἀφίξιν ἐπικουρῶν, τὸν ἐπι-



Εἰς τὸ Παρατηρητήριον πρὸ τοῦ Μπιζανίου

σιτισμὸν καὶ τὴν προμήθειαν πυρομαχικῶν. Ἄν εἰς πάντα ταῦτα προστεθῇ, ὅτι τὴν φρουράν Μπιζανίου ἀπετέλουν τριάντα ἑξ χιλιάδες ἄνδρες ὑπὸ τὸν γενναῖον Ἑσσατ πασσάν, ἐνισχυομένην καὶ διὰ μεγάλου ἀριθμοῦ Τουρκαλθανῶν τοῦ Τζαβῆτ πασσά, καὶ ὅτι ἡ πολιορκία διεξήχθη ἐν μέσῳ δριμυτάτῳ χειμῶνι, θὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι σπανίως ἴσως στρατὸς εἰς τὸν κόσμον ἀνέλαβε δυσκολωτέραν στρατιωτικὴν ἐπιχείρησιν.

Ἡ πολιορκία τοῦ Μπιζανίου, ὑπὸ τοιαύτας δυσκολωτάτας συνθήκας, ἤρχισε τὴν 29 Νοεμβρίου δι' ὀρμητικῆς ἐφόδου διὰ τῆς λόγχης, ἡ ὅποια ἠνάγκασε τοὺς Τούρκους ν' ἀφήσουν τὰς προκχωρημένας θέσεις των καὶ νὰ καταφύγουν εἰς τὸ κυρίως Μπιζάνι. Ὁ χώρος δὲν ἐπιτρέπει νὰ εἰσέλθωμεν εἰς ὅλας τὰς λεπτο-

μερείας τῆς τρομερᾶς αὐτῆς γιγαντομαχίας, ἥ ὁποία θὰ μείνῃ τὸ λαμπρότερον κατόρθωμα τοῦ ὅλου Βαλκανικοῦ πολέμου. Ὁ ἐλληνικὸς στρατὸς διὰ μυρίων θυσιῶν προέβαινε εἰς τὴν καθ' ἡμέραν στενωτέραν περίσφιγξιν τοῦ Μπιζανίου. Ἀλλὰ παρὰ τὴν ἀντίστασιν τοῦ ἐχθροῦ τρομερὰ ἦτο καὶ τοῦ καιροῦ ἡ ἐχθρότης. Ἀπὸ τῆς κηρύξεως τῆς πολιορκίας ἡ χιὼν ἤρχισε νὰ καταπίπτῃ ἀφθόνωσ καὶ ἐνῶ αἱ ἐλληνικαὶ τάξεις ὑποχρεωμέναι νὰ ἐκτίθενται εἰς τὸ πῦρ ἀοράτου καὶ καλῶς ὠχυρωμένου ἐχθροῦ ἐδεκατίζοντο, ἐξ



Πρόχειρος τηλεγράφος εἰς Κανέταν

ἄλλου εἰς τὸ στρατόπεδον ἐνεφανίσθησαν τὰ κρυοπαγήματα ψύξεως ἐκ τοῦ πάγου, πολλοὺς ἀνδρας φονεύσαντα καὶ ἀκρωτηριάσαντα.

Μέχρι τῆς 7 Ἰανουαρίου ἐξηκολούθησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ πολιορκία. Ἀλλ' ἤδη ὁ στρατηγὸς Σαπουντζάκης κατελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ ὀρίου τῆς ἡλικίας, ὁ δὲ Διάδοχος μετὰ τὴν μάχην τῆς Φλωρίνας εἶχε τελειώσει πλέον τὴν ἐκστρατείαν τῆς Μακεδονίας. Ἀνεχώρει λοιπὸν ὁ στρατηγὸς Σαπουντζάκης καὶ τὴν γενικὴν ἀρχηγίαν τοῦ στρατοῦ τῆς Ἠπείρου ἀνελάμβανεν ὁ Διάδοχος, ὅστις καὶ ἐσπευδε πρὸς τὸ Μπιζάνι, μεταφέρων ἐκεῖ καὶ νέας δυνάμεις ἀπὸ τὸν στρατὸν τῆς Μακεδονίας.

Ὁ Διάδοχος φθάσας ἀπέναντι τοῦ τρομεροῦ φρουρίου ἀπεφάσισε ν' ἀλλάξῃ ἐξ ὁλοκλήρου τὸ πολιορκητικὸν σχέδιον, εἰς τοῦτο

δὲ κατέγινε ἐπὶ ἓνα μῆνα καὶ πλέον, μεθ' ὃ ἀπεφασίσθη γενικὴ ἐφοδος κατ' αὐτοῦ περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου.

Τῷ ὄντι τὴν νύκτα τῆς 19 Φεβρουαρίου ἤρχισε γενικὸς κανονισμὸς ἐναντίον ὅλων τῶν τουρκικῶν θέσεων. Τὰ ὀχυρώματα τοῦ Μπιζανίου δὲν ἀπήντησαν κατ' ἀρχάς, ἔπειτα ὁμως ἤρχισαν καὶ αὐτὰ νὰ βάλλουν. Ἀλλὰ τὸ εὖστοχον πῦρ τῶν ἰδικῶν μας ἠνάγκασεν ἕξ ἀπ' αὐτὰ διαδοχικῶς νὰ σιγήσουν. Ταυτοχρόνως ἰσχυραὶ δυνάμεις πεζικοῦ συνεκεντρώθησαν εἰς τὸ ἀριστερὸν τοῦ ἐλληνικοῦ στρατοῦ, ἐπὶ τῆς γραμμῆς Μανωλιάσας—Ἀγίου Νικολάου, εἰς τρεῖς φάλαγγας ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ὑποστρατήγου Μοσχο-



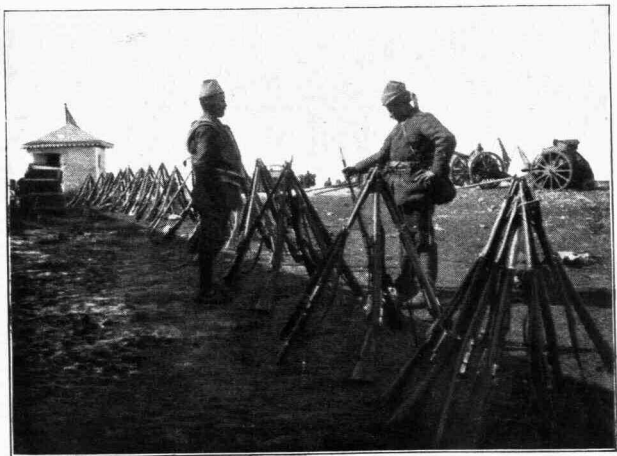
Τουῦρκοι αἰχμάλωτοι ἐκ τῆς φρουρᾶς Μπιζανίου

πούλου. Τὴν 20 Φεβρουαρίου τὸ δεξιὸν καὶ τὸ κέντρον τῆς ἐλληνικῆς παρατάξεως ἔκαμαν κινήσεις τοιαύτας, ὥστε νὰ πλανηθῇ ὁ ἐχθρὸς περὶ τοῦ σημείου, εἰς τὸ ὁποῖον θὰ ἐγίνετο ἡ γενικὴ ἐπίθεσις. Ἐνῷ δὲ ὁ ἐχθρὸς συνεκέντρωνε τὴν προσοχὴν του πρὸς τὸ δεξιόν, εἰς τὸ ἀριστερὸν ἐγίνεν ὀρμητικωτάτη αἰφνιδιαστικὴ ἐπίθεσις. Ἡ κίνησις ἐξετελέσθη μετὰ θαυμαστῆς ἀκριβείας. Τὸ πρῶτον κατελαμβάνετο δι' αἰφνιδιασμοῦ ἡ Τσοῦκα, καταληφθέντων τεσσάρων πυροβόλων. Μετὰ τρίωρον ἐπίσης ὀρμητικὴν ἐπίθεσιν καὶ ἡ Μανωλιάσα μετ' ἕξ πυροβόλα καὶ ὀλόκληρον τάγμα πολυβόλων.

Ταυτοχρόνως ἡ κεντρικὴ φάλαγγς κατελάμβανε τὸν Ἅγιον Νικόλαον μετ' ἑκατὰ ταχυβόλα καὶ πολυάριθμα πολεμικὰ ἐφόδια. Ἡδὴ ἡ θέσις τοῦ ἐχθροῦ ἦτο πλέον δυσάρεστος. Ὁ Ἑσπέρης πασσαῖς κατέβαλε τὰς τελευταίας προσπάθειάς, ἀλλὰ ὁ στρατὸς του ἔχανε

ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν τὸ θάρρος του. Ἦδη ἀπὸ τῆς 11 πρωῒ-
νης τῆς 20 Φεβρουαρίου πολυάριθμα τμήματα στρατοῦ ἤρχισαν
νὰ καταβαίνουν ἐκ τῶν κλιτύων τῆς Μανωλιάσας καὶ τοῦ Ἀγίου
Νικολάου ἐν ἀταξίᾳ πρὸς τὴν πεδιάδα. Εἰς ἄλλο δὲ σημεῖον πρὸς
τὴν Ραφίσταν ἐγένοντο καταληπτὰ προσπάθειαι τοῦ στρατοῦ πρὸς
συγκέντρωσιν. Ἀλλὰ τὸ ὀρειθατικὸν πυροβολικὸν μας ἀντιληφθὲν
αὐτοὺς ἔβαλεν ἐναντίον των καὶ τοὺς διεσκόρπισε. Τοιουτοτρόπως
μία ἀκόμη προσπάθεια τοῦ ἐχθροῦ πρὸς ἀντίστασιν ἐξεμηδενίζετο.

Εἰς τὰς 2 μ. μ. ἤρχισε πλέον καταφανὴς ἡ φυγὴ τῶν Τούρκων
πρὸς τὰ Ἰωάννινα. Μέχρι τῆς ἐσπέρας ἐξηκολούθησεν ἡ φυγὴ καὶ



Λάφυρα ἐπὶ τοῦ Μπιζανίου

ἡ ἐκ τοῦ σύνεγγυς καταδιώξις ὑπὸ τοῦ πυροβολικοῦ μας. Μερικὰ
τουρκικὰ σώματα σταλέντα διὰ ν' ἀναχαιτίσουν τοὺς φυγάδας συν-
εκρούσθησαν μαζί των καὶ οἱ νεκροὶ καὶ οἱ τραυματῖαι ἐκ τῆς
συγκρούσεως αὐτῆς ὑπῆρξαν πάμπολλοι. Ἐν τῷ μεταξύ δύο ἄλ-
λαι μεραρχίαι τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐπροχώρουν ἐκ διαφόρων
σημείων καὶ κατελάμβανον τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην τὰς θέσεις
Δρίσκον, Κοντοβράκι, Χρυσοδίτσα, Δρεσενίκον, Λιάππι καὶ Δεμάτι,
περισφίγγουσαι διαρκῶς τὸν ἐχθρόν.

Τὴν νύκτα διεστάχθη μικρὰ ἀνάπαυσις διὰ νὰ ἐπαναληφθῇ ἡ ἐπί-
θεσις τὰ ἐξημερώματα. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ὁ Ἑσπέρ πασσᾶς ἐν-
νόησε ὅτι πᾶσα ἀντίστασις θὰ ἦτο ματαία καὶ ἐν συσκέψει μετὰ
τῶν ἀξιωματικῶν του ἀπεφάσισε πλέον τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως.

Πρὸς τοῦτο ἐξήγησε τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων, ὅστις ἀμέσως ἔσπευσε νὰ ἀποστείλῃ τὸν Πρωτοσύγγελόν του, διὰ νὰ συνοδεύσῃ τὴν πρεσβείαν, τὴν ὁποίαν ὁ στρατηγὸς θὰ ἔστελλε πρὸς τὸν νικητὴν. Περί τὴν 2 πρωῒνὴν ὥραν οἱ Τοῦρκοι ἀξιωματικοὶ Ρεσσὴ πασσᾶς καὶ Ταλαὰτ βέης συνοδευόμενοι ὑπὸ τοῦ Πρωτοσυγγέλου παρουσιάσθησαν εἰς τὰς προφυλακὰς πρὸς τὸ Αὐγὸ, ἐκεῖθεν δὲ ἡμέτερος ἀξιωματικὸς τοὺς ὠδήγησεν εἰς τὸ ἐλληνικὸν στραταρχεῖον εἰς τὸ χάνι Ἐμὶν-Ἀγᾶ δι' αὐτοκινήτου.

Οἱ Τοῦρκοι ἀξιωματικοὶ παρουσιασθέντες εἰς τὸν Διάδοχον τοῦ ἐπέδωκαν ἐπιστολὴν τοῦ Ἑσσάτ δηλοῦντος ὅτι ἀπεφάσισε νὰ παραδοθῇ ἄνευ ὀρων, βέβαιος ὢν, ὅτι ἡ ζωὴ, ἡ τιμὴ καὶ ἡ περιουσία τῶν Ὀθωμανῶν θὰ ἦσαν ἐξησφαλισμένα. Ὁ Διάδοχος ἐδέχθη φιλοφρόνως τὴν ἐπιτροπὴν, ὑπεσχέθη ὅτι οὐδεὶς Τοῦρκος θὰ πάθῃ τὸ παραμικρὸν καὶ ὥρισεν ἑκαστον σῶμα νὰ ὑψώνῃ λευκὴν σημαίαν καὶ νὰ παραδίδεται εἰς τοὺς ἡμετέρους.

Πραγματικῶς ἤρchiσεν ἀμέσως ἡ παράδοσις καὶ ἡ 21 Φεβρουαρίου ἀνατέλλουσα εὗρε τὸ τρομερὸν Μπιζάνι καλυπτόμενον ὑπὸ ἐλληνικῶν σημαιῶν. Οἱ παραδοθέντες ἀνῆλθον εἰς 33,000, πλὴν μικροῦ τμήματος, τὸ ὁποῖον διέφυγε πρὸς βορρᾶν. Ἐπίσης κατελήφθησαν 108 τηλεβόλα, ἐξ ὧν 35 τοπομαχικὰ μεγάλης δολκῆς τῶν 15 καὶ 12, τὰ δὲ λοιπὰ πεδινὰ καὶ ὀρειβατικά. Ἐτι δὲ μέγας ἀριθμὸς ἔππων, τυφεκίων καὶ κολοσσισαῖα ποσότης πυρομαχικῶν.

[Ἀπὸ τὰ φαιδρὰ τοῦ Βαλκανικοῦ πολέμου]



Ἐγκάρδιοι εὐχαριστίαι διὰ τὴν σεοβικὴν σύμπραξιν
πρὸς ἄλωσιν τῆς Ἀδριανουπόλεως